

MEB-2011
MERKEZİ SİSTEM SINAVLARINDA ÖZEL
EĞİTİME İHTİYACI OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN
UYGULAMA KILAVUZU

Merkezi Sistem Sınavlarında Özel Eğitime İhtiyacı Olan Öğrenciler İçin Uygulama Kılavuzu

Merkezi sistem sınavlarına giren öğrencilerin özür durumu ve alınacak sınav tedbiri il milli eğitim müdürlüklerine gönderilen listede belirtilmiştir. Bu kılavuzda sınavda dikkat etmeniz gereken hususlar özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin yetersizlik durumlarına göre genel olarak açıklanmıştır.

Sınavda uygulanacak kurallar ortak olup, titizlik ve duyarlılık içinde sınavın tamamlanmasını dileriz.

Sınav esnasında özel eğitime ihtiyacı olan ve sınava giren öğrencilerin özür türü, derecesi ve yeterlikleri açısından bireysel farklılıkları olduğunu göz önünde bulundurarak aşağıdaki hususlara dikkat ediniz:

- Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin yetersizliği ve özellikleri dikkate alınarak öğrencilerin öncelikle giriş kattaki salonlara yerleştirilmesi, binaya erişimin sağlanması için gerekiyorsa rampa yapılması, sınav salonunda masa ve sandalyenin büyüklüğü ile yönünün düzenlenmesi gibi tedbirleri alınız.
- Sağlıkla ilgili acil durumlarda 112 nolu telefonu arayıp yardım isteyiniz.

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin bulunduğu sınav salonunda görevli öğretmenlerin dikkat etmesi gereken hususlar, öğrencilerin yetersizlik türü dikkate alınarak aşağıda açıklanmıştır:

- Sınava giren öğrencinizle tanışınız, sınav kuralları, sınav düzenlemeleri ve sınav esnasında sağlanacak destekler ve düzenlemeler hakkında bilgi veriniz.
- Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinizin eğitime erişimde fırsat eşitliği ilkesiyle sınava girdiklerini unutmayınız ve durumu hakkında sorular sorarak onu huzursuz etmeyiniz .
- Sınav başlamadan ve sınav esnasında öğrencinizin tuvalet ihtiyaçlarını gidermesi için olanak sağlayınız.
- Sınav esnasında özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinizin sürekli kullandığı araç-gereç-cihazlarını ve ilaçlarını kullanmasına izin veriniz, gerekiyorsa yardımcı olunuz.
- Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin bazılarında tekrarlı davranışlar görülebilmektedir. Öğrencinizin sınav düzenini engellemeyecek davranışları konusunda yorum yapmayınız ve gerekli gördüğünüzde sınavın devam ettiğini hatırlatınız.
- Sınav esnasında belli aralıklarla, öğrencinizin de yetersizliğini dikkate alarak, kalan süreyi yazılı veya sözlü olarak hatırlatınız.
- Öğrencinize, sınav sırasında dikkati dağıldığında sınavına kaldığı yerden devam etmesi gerektiğini ve sınav kurallarını hatırlatınız.

Az Gören Öğrenciler

Görevli olduğunuz salondaki öğrenci az gören öğrenci olup tek kişilik salonda sınava alınmıştır. Öğrencinize sınav başvurusunda yaptığı tercihe göre sınav tedbiri alınacağını açıklayınız. Öğrencinizin, sınav süresine ilave olarak **30 dakika ek süre** kullanma hakkı vardır; bu hakkını kendisine hatırlatınız.

Az gören öğrencilerin görme düzeyi ve görüş alanı farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle sınav öncesinde ışığın yönü, masa ve sandalyenin büyüklüğü ve okuma metninin kullanımına yönelik salonda düzenleme yapınız. Az gören öğrenci için okuyucu veya kodlayıcı olarak görev yapıyorsanız oturma yerinizi, öğrencinizin sizi rahatlıkla duyabileceği şekilde ve ışığın geliş yönünü de dikkate alarak belirleyiniz.

Az gören öğrencinizin işlevsel görmesine yardımcı olacak teleskopik gözlük, okuma cetveli, büyüteç, masa lambası gibi yardımcı araçlar kullanmasına izin veriniz. Öğrenciniz yardımcı araç kullanımında güçlük yaşıyorsa bu araçların kullanımında yardımcı olunuz.

Okuyucu veya kodlayıcı olarak görev yapıyorsanız dikkat etmeniz gereken hususlar:

- Okuyucu ya da kodlayıcı olarak görevinizi yaparken sınav soruları hakkında yorum yapmayınız ve doğru seçenek hakkında görüş belirtmeyiniz.
- Kodlayıcı olarak görev yapıyorsanız; öğrencinizin işaretlenmesini istediği seçeneği işaretledikten sonra, bir daha yüksek sesle tekrarlayarak teyidini alınız. Kodlama ile ilgili işlemleri öğrencinizin görüşünü de alarak adaya uygun hızda ayarlayınız.
- Öğrencinize okuyucu olarak görev yaparken Türkçeyi doğru ve yalın kullanınız, okuma hızınızı ve akıcılığınızı öğrencinizin görüşünü de alarak öğrencinize uygun olarak ayarlayınız. Soru metnini öğrencinizin takip edebileceği hız ve ses tonunda tane tane okuyunuz.
- Soruyu okumaya başlarken, önce hangi gurubun kaçınıcı sorusunu okuduğunuzu söyleyiniz.
- Okuyucu olarak görev yapıyorsanız, soruyu öğrencinizin istediği kadar tekrar ediniz.
- Seçeneklere geçerken “Seçenekler.” deyiniz. Örnek: (SBS 6 Sosyal Bilgiler testinin 1. sorusunun seçenekleri)
- Uzun paragraf sorularında; önce soru kökünü, ardından soru metnini ve tekrar soru kökünü okuduktan sonra seçeneklere geçiniz.
- Numaralandırılmış cümlelerin olduğu ve bu numaralı cümlelere atıf yapılarak yanıt istenen soruları okurken önce soru metnini okuyunuz sonra seçeneklere geçiniz.
- Seçenekleri okurken önce referans verilen numara adları, daha sonra da o numaralı cümleleri okuyunuz.
- Soru cümlesi ya da seçeneklerde altı çizilmiş sözcük ya da cümle varsa “Altı çizili sözcük.” veya “.... sözcüğünün altı çizili.” diyerek bu sözcüğü okuyunuz.
- Boşluk bırakılarak sorulan sorularda o yerin boş bırakıldığını ifade etmek için “Nokta nokta.” deyiniz.

- Doldurulmalı sorularda seçenekler seslendirilirken soru cümlesi ile boşluğun yerine gelen ifadeyle birlikte soruyu okuyunuz.
- Sorularda parantez içerisinde bir ifade bulunuyorsa “Parantez içinde.” deyiniz, gerekli ifadeyi okuyunuz, daha sonra bir saniye kadar bekleyip okumaya devam ediniz.
- Matematiksel ifadelerin olduğu sorularda parantezlerin açılıp kapandığını “Aç parantez.”, “Kapa parantez.” şeklinde belirtiniz. Sayısal sorularda kullanılan işaret ve sembolleri, sırasıyla doğru okuyunuz.
- Noktalama işaretleri ya da sözcüklerin ayrı veya bitişik yazılması ile ilgili sorularda, hataların arandığı cümlelerdeki tüm noktalama işaretlerini (nokta, virgül, kesme işareti ...) ve kelimelerin ayrı ya da bitişik yazılı hâllerini tane tane okuyunuz.
- Tablolu sorularda öğrencinizin anlayacağı şekilde önce okunan sütun ya da satır başlığı daha sonra ilgili tablo hücreesindeki bilgiyi okuyunuz.
- Tablonun yapısına göre sütun başlıklarının, satır başlıklarının ya da her iki başlığın aynı anda okunup okunmayacağına dikkat ediniz.
- Resimli sorularda, önce resmi adayın en kolay anlayacağı şekilde açıklayınız, sonra soru okunmasına geçiniz.
- Yabancı dil sorularını doğru telaffuz ve vurguyla okumaya özen gösteriniz. Resimleri Türkçe olarak açıklayınız.
- Yabancı dil sorularında konuşma baloncukları varsa önce konuşma yapan kişinin adı, sonra söylediği sözler ve son olarak da “diyor” ifadesi kullanınız. “Konuşma balonu.” gibi bir ifade kullanmayınız.

Görmeven Öğrenciler

Görevli olduğunuz salondaki öğrenci total görme engelli öğrenci olup tek kişilik salonda sınava alınmıştır. Öğrencinizin sınav süresine ilave olarak **30 dakika ek süre** kullanma hakkı vardır, bu hakkını kendisine hatırlatınız. Öğrencinize sınav başvurusunda yaptığı tercihe göre sınav tedbiri alınacağını açıklayınız. Bilgisayarda Ses Kayıtlı (MP3) soru kitapçığı kullanan öğrencinize kodlayıcı olarak yardımcı olunuz. Resim, şekil ve grafik içeren soruları yazılı olarak tasvir eden soru kitapçığı kullanılacak olan öğrencinize okuyucu ve/veya kodlayıcı olarak yardımcı olunuz.

Salonda okuyucu ve/veya kodlayıcı olarak görev yapıyorsanız oturma yerinizi öğrencinizin sizi rahatlıkla duyabileceği şekilde öğrencinizin görüşünü dikkate alarak belirleyiniz.

Öğrencinizin sınav esnasında Braille tablet, abaküs, daktilo vb. yardımcı araçlar kullanmasına izin veriniz. Öğrenciniz yardımcı araç kullanımında güçlük yaşıyorsa bu araçların kullanımında yardımcı olunuz.

Okuyucu veya kodlayıcı olarak görev yapıyorsanız dikkat etmeniz gereken hususlar:

- Okuyucu ya da kodlayıcı olarak görevinizi yaparken sınav soruları hakkında yorum yapmayınız ve doğru seçenek hakkında görüş belirtmeyiniz.

- Kodlayıcı olarak görev yapıyorsanız; öğrencinizin işaretlenmesini istediği seçeneği işaretledikten sonra, bir daha yüksek sesle tekrarlayarak teyidini alınız. Kodlama ile ilgili işlemleri öğrencinizin görüşünü de alarak adaya uygun hızda ayarlayınız.
- Okuyucu olarak görev yapıyorsanız Türkçeyi doğru ve yalın kullanınız, okuma hızınızı ve akıcılığınızı öğrencinizin görüşünü de alarak adaya uygun olarak ayarlayınız. Soru metnini öğrencinizin takip edebileceği hız ve ses tonunda tane tane okuyunuz.
- Soruyu okumaya başlarken, önce hangi gurubun kaçınıcı sorusunu okuduğunuzu söyleyiniz.
- Okuyucu olarak görev yapıyorsanız, soruyu öğrencinizin istediği kadar tekrar ediniz.
- Seçeneklere geçerken “Seçenekler.” deyiniz. Örnek: (SBS 6 Sosyal Bilgiler testinin 1. sorusunun seçenekleri)
- Uzun paragraf sorularında; önce soru kökünü, ardından soru metnini ve tekrar soru kökünü okuduktan sonra seçeneklere geçiniz.
- Numaralandırılmış cümlelerin olduğu ve bu numaralı cümlelere atıf yapılarak yanıt istenen soruları okurken önce soru metnini okuyunuz sonra seçeneklere geçiniz.
- Seçenekleri okurken önce referans verilen numara adları, daha sonra da o numaralı cümleleri okuyunuz.
- Soru cümlesi ya da seçeneklerde altı çizilmiş sözcük ya da cümle varsa “Altı çizili sözcük.” veya “.... sözcüğünün altı çizili.” diyerek bu sözcüğü okuyunuz.
- Boşluk bırakılarak sorulan sorularda o yerin boş bırakıldığını ifade etmek için “Nokta nokta.” deyiniz.
- Doldurmalı sorularda seçenekler seslendirilirken soru cümlesi ile boşluğun yerine gelen ifadeyle birlikte soruyu okuyunuz.
- Sorularda parantez içerisinde bir ifade bulunuyorsa; “Parantez içinde.” deyiniz, gerekli ifadeyi okuyunuz, daha sonra bir saniye kadar bekleyip okumaya devam ediniz.
- Matematiksel ifadelerin olduğu sorularda parantezlerin açılıp kapandığını “Aç parantez.”, “Kapa parantez.” şeklinde belirtiniz. Sayısal sorularda kullanılan işaret ve sembolleri, sırasıyla doğru okuyunuz.
- Noktalama işaretleri ya da sözcüklerin ayrı veya bitişik yazılması ile ilgili sorularda, hataların arandığı cümlelerdeki tüm noktalama işaretlerini (nokta, virgül, kesme işareti ...) ve kelimelerin ayrı ya da bitişik yazılı hâllerini tane tane okuyunuz.
- Yabancı dil sorularında konuşma baloncukları varsa önce konuşma yapan kişinin adı, sonra söylediği sözler ve son olarak da “diyor” ifadesi kullanınız. “Konuşma balonu.” gibi bir ifade kullanmayınız.

Bilgisayarda Ses Kayıtlı (MP3) soru kitapçığı kullanan öğrenciler için kodlayıcı olarak görev yapıyorsanız dikkat etmeniz gereken hususlar:

- Sınav güvenlik torbasından çıkan MP3 ses dosyalarını, bilgisayarda açarak ses düzeyini ve CD'nin çalışıp çalışmadığını kontrol ederek hazır hâle getiriniz.
- Ders guruplarına göre soru dosyalarının ayrı olduğunu öğrenciye belirtiniz. Bilgisayar kullanımında soru dosyalarının açılması, tekrar dinlenmesi, ses düzeyinin ayarlanması gibi konularda öğrenciye yardımcı olunuz.
- Cevap kâğıdı bilgisayar ortamında yüklü değildir. Bunun için öğrencinizin size bildirdiği seçenekleri cevap kâğıdına işaretleyiniz.
- Öğrencinizin, işaretlenmesini istediği seçeneği işaretledikten sonra, bir daha yüksek sesle tekrarlayarak teyidini alınız.
- Kodlayıcı olarak görevinizi yaparken sınav soruları hakkında yorum yapmayınız ve doğru seçenek hakkında görüş belirtmeyiniz.
- Türkçeyi doğru ve yalın kullanınız, kodlama ile ilgili işlemleri öğrencinizin görüşünü de alarak adaya uygun hızda ayarlayınız.
- Öğrencinizin zorluk yaşaması ya da teknik bir sorun olması durumunda sınav güvenlik poşetinden çıkan yedek soru kitapçığından soruları okuyunuz.
- Yedek soru kitapçığını okurken okuyucu ve/veya kodlayıcı olarak uyulması gereken kurallara dikkat ediniz.

Bedensel Yetersizliği Olan Öğrenciler

Görevli olduğunuz salondaki öğrenci, yazma becerisini engelleyecek derecede ince motor becerilerde yetersizliği ya da uzuv kaybı (ampütesi) olan öğrenci olup tek kişilik salonda sınava alınmıştır. Öğrencinize, sınav başvurusunda yaptığı tercihe göre sınav tedbiri alınacağını açıklayınız. Öğrencinize, tercihine göre **30 dakika ek süre** kullanma hakkı olduğunu yada kodlayıcı tercihinde bulduysa sınav esnasında kodlayıcı olarak görevinizi açıklayınız.

Görevli olduğunuz salonda ince motor becerilerinde yetersizlik gösteren ortez, protez, yardımcı araç-gereç kullanan öğrencinizin ihtiyacına uygun olarak masa ve sırasını, öğrencinin de görüşünü dikkate alarak düzenleyiniz.

Kodlayıcı olarak görev yapıyorsanız dikkat etmeniz gereken hususlar:

- Kodlayıcı olarak görevinizi yaparken sınav soruları hakkında yorum yapmayınız ve doğru seçenek hakkında görüş belirtmeyiniz.
- Türkçeyi doğru ve yalın kullanınız, kodlama ile ilgili işlemleri öğrencinizin görüşünü de alarak adaya uygun hızda ayarlayınız.
- Öğrencinizin, işaretlenmesini istediği seçeneği işaretledikten sonra bir daha yüksek sesle tekrarlayarak teyidini alınız.

Görevli olduğunuz salondaki aday, kaba motor becerilerinde engeli bulunan öğrenci olup giriş katlarda bulunan salona yerleştirilmiştir. Bu nedenle kaba motor becerilerinde yetersizlik gösteren ve ortez, protez, tekerlekli sandalye vb. yardımcı araç-gereç kullanan öğrencinin ihtiyacına uygun olarak masa veya sırayı düzenleyiniz.

İşitme Yetersizliği Olan Öğrenciler

Görevli olduğunuz salondaki öğrenci, işitme engelli öğrenci olup tek kişilik salonda sınava alınmıştır. Öğrencinizin sınav süresine ilave olarak **30 dakika ek süre** kullanma hakkı vardır, bu hakkı hatırlatmayı unutmayınız.

İşitme engelli öğrencilerin işitme cihazı kullanmasına izin veriniz. Öğrencinin işitme cihazını açması hususunda uygun şekilde uyarınız. İşitme engelli öğrencinin işitme cihazından bir ses geliyorsa (sesi çok açmış, kalıbı kulağından çıkmış ya da küçük geliyor olabilir) öğrenciye cihazından ses geldiğini belirtiniz/işaret ediniz.

Konuşurken öğrencinin dikkatinin sizde olduğundan emin olun, gerektiğinde omzuna dokunarak size bakmasını sağladıktan sonra sınav ile ilgili kuralları açıklarken öğrencinin sizi göreceği şekilde konuşmaya özen gösteriniz.

Öğrencinizle konuşurken göz kontağı kurarak ses tonunuzun ve konuşma hızınızı uygun şekilde olmasına dikkat ediniz. Çok yüksek sesle veya fısıldayarak konuşmayınız. Konuşurken ortamın gürültülü olmamasına dikkat ediniz ve ağzınızı elle veya kâğıt gibi her hangi bir şeyle kapatmayınız.

Çok abartılı jest ve mimikle konuşmaktan kaçınınız. Öğrenci kullandığınız sözcüğü anlamadıysa yerine başka bir sözcük kullanınız, mümkünse yazılı veya göstererek anlatınız. Öğrencinin konuşmasını anlayamadığınızda öğrenciden söylediğini tekrarlamasını ya da yazılı olarak belirtmesini isteyiniz.

Ruhsal ve Duygusal Yetersizliği Olan Öğrenciler

Görevli olduğunuz salondaki öğrenci, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ve/veya özel öğrenme güçlüğü olan öğrenci olup tek kişilik salonda sınava alınmıştır. Özel öğrenme güçlüğü olan öğrencinize sınav esnasında okuyucu ve kodlayıcı olarak görevinizi açıklayınız.

Sınav süresince öğrenciniz salonda gezinmek isteyebilir onu engellemeyiniz ancak sınavda olduğunu hatırlatınız. Sınav sırasında öğrencinizin dikkatinin dağılması durumunda sınavına kaldığı yerden devam etmesi gerektiğini hatırlatınız.

Öğrencinizin yetersizlik durumunu dikkate alarak 30 dakika aralıklarla sınav süresini hatırlatınız.

Okuyucu veya kodlayıcı olarak görev yapıyorsanız dikkat etmeniz gereken hususlar;

- Türkçe'yi doğru ve yalın kullanınız, okuma hızını ve akıcılığını adaya uygun olarak ayarlayınız.
- Sınav soruları hakkında yorum yapmayınız, doğru seçenek hakkında görüş belirtmeyiniz ve okurken soruyu öğrencinizin istediği kadar tekrar ediniz.
- Soruyu okumaya başlarken önce hangi gurubun kaçınıcı sorusunu okuduğunuzu söyleyiniz.
- Soru metnini öğrencinizin takip edebileceği hız ve ses tonunda tane tane okuyunuz.
- Kodlayıcı olarak görevinizi yaparken sınav soruları hakkında yorum yapmayınız ve doğru seçenek hakkında görüş belirtmeyiniz.
- Kodlama ile ilgili işlemleri öğrencinizin görüşünü de alarak adaya uygun hızda ayarlayınız.

- Öğrencinizin işaretlenmesini istediği seçeneği işaretledikten sonra bir daha yüksek sesle tekrarlayarak teyidini alınız.

Yaygın Gelişimsel Bozukluğu Olan Öğrenciler

Görevli olduğunuz salondaki öğrenci, yaygın gelişimsel bozukluğu olan (Otizm, Rett Sendromu, Asperger Bozukluğu, Atipik Otizm) öğrenci olup tek kişilik salonda sınava alınmıştır.

Sınav süresince öğrenciniz salonda gezinmek isteyebilir onu engellemeyiniz ancak, sınavda olduğunu ve sınav kurallarını hatırlatınız. Sınav sırasında öğrencinizin dikkatinin dağılması durumunda sınavına kaldığı yerden devam etmesi gerektiğini belirtiniz.

Süreç Hastalığı Olan Öğrenciler

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerden bazıları süreç hastalığı/sağlık problemleri nedeniyle tek kişilik salonda sınava alınmıştır. Süreç hastalığı olan öğrencilerden bazıları ise akranlarıyla aynı salonda alınmıştır.

Görevli olduğunuz salondaki şeker, astım, tansiyon ve epilepsi vb. süreç hastalığı yada sağlık problemlerinden dolayı ilaç kullanan öğrenci olması durumunda **sınav esnasında öğrencinizin sürekli kullandığı araç-gereç-cihazları ve ilaçlarını kullanmasına izin veriniz.**

Öğrencinizin sınav sırasında kullandığı ilaçlardan dolayı özel ihtiyaçları (tuvalet ihtiyaçları, kan şekeri ölçme vb.) varsa bu konuda kendisini yardımcı olunuz.

Yatarak tedavi gören öğrencinin sağlık kurumunu terk etmesi sakıncalı olması nedeniyle sınav, tedavi görülen sağlık merkezinde yapılacaktır. Bu nedenle sınav ortamında öğrencinin sağlık durumu, fiziksel özelliklerini dikkate alarak ışığın yönü, masa büyüklüğü/yüksekliği, okuma metninin kullanımına yönelik düzenleme yapınız. Gerekli hallerde okuyucu ve kodlayıcı olarak öğrencinize yardımcı olunuz.

Evde eğitim hizmetinden yararlanan öğrencinin sınavı ev ortamında yapılacaktır. Bu nedenle sınav ortamında öğrencinin sağlık durumu, fiziksel özelliklerini dikkate alarak ışığın yönü, masa büyüklüğü/yüksekliği, okuma metninin kullanımına yönelik düzenleme yapınız. Gerekli hallerde okuyucu ve kodlayıcı olarak öğrencinize yardımcı olunuz.

Zihinsel Özürlü Öğrenciler

Görevli olduğunuz salondaki öğrenci zihinsel özürlü öğrenci olup tek kişilik salonda sınava alınmıştır. Öğrenci kodlayıcı eşliğinde sınav düzenlemesi talep ettiyse kodlayıcı olarak öğrenciye yardımcı olunuz.

Kodlayıcı olarak görev yapıyorsanız dikkat etmeniz gereken hususlar;

- Kodlayıcı olarak görevinizi yaparken sınav soruları hakkında yorum yapmayınız ve doğru seçenek hakkında görüş belirtmeyiniz.
- Türkçeyi doğru ve yalın kullanınız, kodlama ile ilgili işlemleri öğrencinizin görüşünü de alarak adaya uygun hızda ayarlayınız.
- Öğrencinizin işaretlenmesini istediği seçeneği işaretledikten sonra bir daha yüksek sesle tekrarlayarak teyidini alınız.

İLGİNİZ VE KATKINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDER BAŞARILAR DİLERİZ.

Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü